

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ**

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**

Матеріали

VII Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції

06 листопада 2020 року

Одеса
ОДУВС
2020

УДК 342.92(477)
ББК 67.9.(4Укр)401.0
С764

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення
статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Стан та перспективи розвитку адміністративного права
України: матеріали VII Міжнар. наук.-практ. онлайн-конф.,
764 м. Одеса, 06 листопада 2020 р. – Одеса : ОДУВС, 2020. – 138 с.

УДК 342.92(477)
ББК 67.9.(4Укр)401.0

© ОДУВС, 2020

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Шевченко Н.Л., к.ю.н., доцент кафедри (Херсонський факультет Одеського державного університету внутрішніх справ, м. Херсон, Україна)

На жаль, на сьогодні періодично зустрічаються випадки порушення права на свободу з боку поліцейських під час адміністративного затримання та застосування спеціальних засобів. І це в більшій мірі залежить не від їх моральних якостей, а від не досконалого знання законодавчої бази України. Знання майбутній поліцейській має отримувати не лише під час навчання, а і про самоосвіту не можна забувати. Проте, головним завданням викладачів, які займаються підготовкою майбутніх поліцейських, є дати основні напрямлення специфіки роботи.

Станом на сьогоднішній день основними нормативно-правовими актами, якими керуються поліцейські під час адміністративного затримання є:

- Конституція України (яка гарантує кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правовою допомогою захисника» (ч. 4 ст. 29))[1].;

- Закон України «Про Національну поліцію [2];

- Кодекс України про адміністративні правопорушення [3];

- Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні [4];

- Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах внутрішніх справ України (затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 4.10.2013 №950) [5];

- Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 №1363) [6].

Слід зазначити, що керівні принципи застосування поліцією заходів примусу, а також процедурні аспекти та обмеження щодо інтенсивності застосування спеціальних засобів поліцейськими визначено у ряді міжнародних документів, зокрема: Резолюції 34/169 Генеральної асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку» [7]; Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979 р.) «Декларація про поліцію» [8].

Відповідно до міжнародних стандартів та практики Європейського суду з прав людини була сформульована ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію» [2].

Адміністративне затримання провадиться Національною поліцією при вчиненні конкретного переліку адміністративних правопорушень, визначеного в ст. 262 КУпАП.

Три години замалий строк, з врахуванням, що його перебіг починається з моменту фактичного обмеження свободи затриманої особи. Як зазначалось вище, під час адміністративного затримання може виникнути необхідність застосування поліцейських засобів примусу, зокрема спеціальних засобів. При цьому, важливо, що будь-який поліцейський захід примусу, в тому числі і застосування спеціальних засобів, вживається виключно для виконання повноважень поліції, і повинен бути припинений, якщо: 1) досягнуто мету його застосування; 2) очевидно, що мету заходу неможливо досягнути; 3) немає необхідності в подальшому застосуванні такого заходу. Так, в Законі України «Про Національну поліцію» визначено, що поліцейський зобов'язаний негайно зупинити застосування певного виду заходу примусу в момент досягнення очікуваного результату. Порядок застосування поліцейських заходів примусу визначений в ст. 43 Закону України «Про Національну поліцію» [2]. Так, поліцейський зобов'язаний заздалегідь попередити особу про застосування спеціальних засобів і надати їй достатньо часу для виконання законної вимоги поліцейського, крім випадку, коли зволікання може спричинити посягання на життя і здоров'я особи чи та/або поліцейського або інші тяжкі наслідки, або в ситуації, що склалася, таке попередження є невиправданим або неможливим.

І не можна не звернути увагу на некоректну назву «особи з явними ознаками обмежених можливостей», яка суперечить Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21.03.1991 [4], який оперує поняттям «особа з інвалідністю» замість всіх попередньо вживаним, на кшталт «інвалід», «особа з обмеженими можливостями» тощо. Для виконання своїх повноважень поліцейські можуть використовувати виключно зазначені в ст. 42 Закону України спеціальні засоби: 1) гумові та пластикові кийки; 2) електрошокові пристрої контактної та контактної-дистанційної дії; 3) засоби обмеження рухомості (кайданки, сітки для зв'язування тощо); 4) засоби, споряджені речовинами сльозогінної та дратівної дії; 5) засоби примусової зупинки транспорту; 6) спеціальні маркувальні та фарбувальні засоби; 7) службові собаки та службові коні; 8) пристрої, гранати та боєприпаси світлозвукової дії; 9) засоби акустичного та мікрохвильового впливу; 10) пристрої, гранати, боєприпаси та малогабаритні підривні пристрої для руйнування перешкод і примусового відчинення приміщень; 11) пристрої для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії; 12) засоби, споряджені безпечними димоутворюючими препаратами; 13) водомети, бронемашини та інші спеціальні транспортні засоби.

Важливо, що про застосування до особи спеціального засобу поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника. У випадку заподіяння поліцейським особі поранення або каліцтва внаслідок застосування до неї спеціального засобу, керівник такого поліцейського зобов'язаний негайно повідомити про це відповідного прокурора [2].

Звертає на себе увагу відсутність визначення конкретного часового терміну виконання даної вимоги, адже часто вживаний термін «негайно» є оціночним, хоча і має тлумачення у судових рішеннях як «момент, коли з'явилась реальна можливість виконання певного зобов'язання». Загальні правила застосування кожного із спеціальних засобів визначені в ст. 43 Закону України «Про Національну поліцію» [2].

Слід зазначити, що найбільш часто із всього переліку спеціальних засобів в практичній діяльності при адміністративному затриманні використовуються кайданки та інші засоби обмеження рухомості, а також гумові та пластикові кийки. Звертає на себе увагу відсутність конкретного переліку засобів обмеження рухомості. Зокрема, в п. 3 ч. 4 ст. 42 Закону України «Про Національну поліцію» зазначається, що до засобів обмеження рухомості відносяться кайданки, сітки для зв'язування тощо [2], тобто перелік не є вичерпним. Це призводить до використання поліцейськими в якості таких будь-яких підручних засобів, на кшталт ремня, стяжок та ін. Така ситуація потребує глибокого аналізу, дослідження закордонного досвіду з цього питання, міжнародних та європейських стандартів.

У ч. 8 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію» зазначається, що правила зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів, що є на озброєнні поліції, визначаються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України [2], однак наразі не існує жодного відомчого акту, який би деталізував положення Закону України «Про Національну поліцію» щодо порядку та правил застосування спеціальних засобів.

Однак така необхідність назріла та вимагає виваженого та якісного підходу до розробки та впровадження окремого нормативного акту МВС України з окреслених питань. Як ми бачимо існує комплекс проблемних питань застосування поліцейськими адміністративного затримання взагалі та спеціальних засобів під час його здійснення зокрема. Тому необхідно об'єднати зусилля науковців та практичних працівників для їх вирішення, а також здійснювати пошук ефективних форм підготовки поліцейських з питань застосування спеціальних засобів під час адміністративного затримання, з врахуванням закордонного досвіду, міжнародних та європейських стандартів.

Література

1. Конституція України: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 25.09.2019);
2. Закон України «Про Національну поліцію»: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 25.09.2019).
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 25.09.2019)
4. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12> (дата звернення: 25.09.2019).
5. Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах внутрішніх справ України (затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 4.10.2013 №950): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z1496-15> (дата звернення: 25.09.2019);
6. Порядок інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання осіб (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 №1363): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-%D0%BF> (дата звернення: 25.09.2019).
7. Резолюції 34/169 Генеральної асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку»: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282 (дата звернення: 30.09.2019).
8. Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979 р.) «Декларація про поліцію»: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 (дата звернення: 30.09.2019).

<i>Плешко Е.А.</i> ВІЙСЬКОВА ПОЛІЦІЯ: ПРОБЛЕМА ТА ПЕРСПЕКТИВА СТВОРЕННЯ	51
<i>Сірко В.С.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ ЩОДО ДІТЕЙ	53
<i>Середницька І.А., Церковна О.В.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БАТЬКІВ ЗА НЕНАЛЕЖНЕ ВИКОНАННЯ СВОЇХ ОБОВ'ЯЗКІВ	54
<i>Тулінов В.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОТИДІЇ КОРРУПЦІЇ	57
<i>Шевченко Н.Л.</i> АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	60
<i>Шувар Н. М., Закалик Г. М. , Корман Н. П.</i> ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ І СТРАТЕГІЇ ПОВЕДІНКИ СТАРШИХ ПІДЛІТКІВ СТОСОВНО ПРИРОДИ	62
<i>Ярмакі В.Х.</i> ЩОДО ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПОБУДОВИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ	64
<i>Болгар О.В., Боксгорн А.В.</i> РЕЄСТРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ	67
<i>Вдовиченко О.М.</i> ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА: СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ	68
<i>Драпалюк К.І., Бубнова І.І.</i> ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ В ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	71
<i>Закалик Г. М. , Жентичка М. Я.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СУЧАСНОГО КЕРІВНИКА МЕДИЧНОЇ СФЕРИ	74
<i>Мартинюк О.М.</i> СУБ'ЄКТИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ	76
<i>Моїсеєнко О.Г.</i> ЛУДОМАНІЯ АБО ІГРОВА ЗАЛЕЖНІСТЬ	78
<i>Петринич О. Г. , Санопал М. І.</i> ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ З ІНШИМИ ВИДАМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ	80